

USTAWA

z dnia 20 kwietnia 2004 r.

o Narodowym Planie Rozwoju¹⁾

(Dz. U. z dnia 24 maja 2004 r.)

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa sposób przygotowania i realizacji Narodowego Planu Rozwoju, w tym:

- 1) zasady koordynacji i współdziałania organów administracji rządowej, organów administracji samorządowej i partnerów społecznych i gospodarczych;
- 2) zasady współdziałania z instytucjami Wspólnot Europejskich oraz organizacjami międzynarodowymi;
- 3) instrumenty finansowe;
- 4) system instytucjonalny;
- 5) system programowania, monitorowania, sprawozdawczości, oceny i kontroli.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) beneficjent - osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, korzystające z publicznych środków wspólnotowych i publicznych środków krajowych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 7;
- 2) instytucja płatnicza - ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- 3) instytucja pośrednicząca - instytucję, do której instytucja zarządzająca deleguje część funkcji związanych z zarządzaniem, kontrolą i monitorowaniem programu operacyjnego albo strategii wykorzystania Funduszu Spójności, odnoszącą się do priorytetu operacyjnego, działania albo projektu;
- 4) instytucja wdrażająca - podmiot publiczny lub prywatny, odpowiedzialny za realizację działania w ramach programu operacyjnego na podstawie umowy z instytucją zarządzającą;
- 5) instytucja zarządzająca - właściwego ministra albo inny organ administracji publicznej, odpowiedzialnych za przygotowanie i nadzorowanie realizacji programu operacyjnego albo za przygotowanie i nadzorowanie realizacji strategii wykorzystania Funduszu Spójności, albo Podstaw Wsparcia Wspólnoty, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej ustanawiających Fundusz Spójności i ustanawiających przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych;
- 6) monitorowanie - proces systematycznego gromadzenia i analizowania informacji dotyczących realizacji projektów, programów operacyjnych, strategii wykorzystania Funduszu Spójności i Narodowego Planu Rozwoju oraz Podstaw Wsparcia Wspólnoty;
- 7) okres programowania - wieloletni okres planowania budżetów Wspólnot Europejskich;
- 8) partnerzy społeczni i gospodarczy - organizacje przedsiębiorców i pracodawców, związki zawodowe, samorządy zawodowe, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe w rozumieniu art. 3 pkt 4 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 33, poz. 389 oraz z 2003 r. Nr 39, poz. 335), których działalność obejmuje zagadnienia związane z Narodowym Planem Rozwoju oraz programami operacyjnymi i strategią wykorzystania Funduszu Spójności;
- 9) projekt - przedsięwzięcie realizowane w ramach działania, będące przedmiotem umowy o dofinansowanie projektu między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją wdrażającą albo działającą w imieniu instytucji zarządzającej instytucją pośredniczącą, albo decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 7, lub współfinansowane ze środków pochodzących z Funduszu Spójności;
- 10) publiczne środki krajowe - środki finansowe pochodzące z budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, środki budżetów jednostek samorządu terytorialnego, środki innych jednostek sektora finansów publicznych, a także inne środki jednostek oraz form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych;
- 11) publiczne środki wspólnotowe - środki finansowe pochodzące z budżetu Wspólnot Europejskich, a w szczególności z funduszy strukturalnych, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej w

sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego, w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz zmieniających i uchylających niektóre rozporządzenia, rozporządzeniu w sprawie Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa oraz rozporządzeniu ustanawiającym Fundusz Spójności, ujęte w załączniku do ustawy budżetowej, służące realizacji Narodowego Planu Rozwoju;

- 12) regionalny program operacyjny - dokument służący realizacji Narodowego Planu Rozwoju, składający się ze spójnego zestawienia priorytetów operacyjnych i działań, odnoszący się do województwa albo województw, przygotowany przez zarząd województwa albo zarządy województw działające w porozumieniu;
- 13) sektorowy program operacyjny - dokument służący realizacji Narodowego Planu Rozwoju, składający się ze spójnego zestawienia priorytetów operacyjnych i działań, odnoszący się do sektora gospodarki, przygotowany przez właściwego ministra;
- 14) strategia wykorzystania Funduszu Spójności - dokument określający kierunki wydatkowania środków z Funduszu Spójności, uzgodniony z Komisją Europejską, przygotowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego;
- 15) system realizacji - zasady i procedury obowiązujące instytucje uczestniczące we wdrażaniu Narodowego Planu Rozwoju, programów operacyjnych i strategii wykorzystania Funduszu Spójności, obejmujące monitorowanie, sprawozdawczość, kontrolę i ocenę;
- 16) wkład własny - określona w umowie o dofinansowanie projektu albo decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 7, część nakładów ponoszonych przez beneficjenta na jego realizację, niepodlegającą zwrotowi;
- 17) wspieranie rozwoju regionalnego - zespół działań Rady Ministrów na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju województw, oparty na jednolitych zasadach dostępu województw do publicznych środków krajowych i publicznych środków wspólnotowych, których przeznaczenie określają priorytety rozwoju regionalnego ustalone w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

Art. 3. 1. Narodowy Planu Rozwoju, zwany dalej "Planem", jest dokumentem określającym cele rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym wspierane cele rozwoju regionalnego, oraz sposoby ich osiągnięcia w okresie określonym w tym Planie.

2. W odniesieniu do specyficznych problemów rozwojowych o charakterze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, cele szczegółowe Planu mogą być realizowane na wyodrębnionym obszarze określonym w programach, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych, oraz w art. 8 ust. 1, finansowanych z publicznych środków krajowych.

Art. 4. 1. Plan określa:

- 1) okres jego obowiązywania, zgodny z okresami programowania;
- 2) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, w tym różnicowań regionalnych;
- 3) cel główny i cele szczegółowe rozwoju społeczno-gospodarczego kraju;
- 4) kierunki rozwoju, w ramach których określa się programy i strategię wykorzystania Funduszu Spójności, o których mowa w art. 8;
- 5) szacunkowy plan finansowy, w tym wieloletnie limity zobowiązań i wieloletnie limity wydatków, o których mowa w art. 25 ust. 2 i 3, w kolejnych latach realizacji Planu, uwzględniający publiczne środki krajowe, publiczne środki wspólnotowe oraz środki prywatne, w tym wkład międzynarodowych instytucji finansowych;
- 6) wieloletnie limity środków finansowych przeznaczonych na realizację kontraktów wojewódzkich, o których mowa w art. 32 ust. 1;
- 7) kryteria wyboru beneficjentów, którzy mogą uzyskać dofinansowanie wkładu własnego, o którym mowa w art. 30 ust. 1, uwzględniające możliwości wyrównywania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i zapewnienia spójności terytorialnej;
- 8) system zarządzania i realizacji Planu, z określeniem listy organów i instytucji, o których mowa w rozdziale 3.

2. Do Planu załącza się prognozę oddziaływania Planu na środowisko, ocenę przewidywanego efektu makroekonomicznego realizacji Planu, ocenę przewidywanego wpływu Planu na rynek pracy oraz ocenę przewidywanego wpływu Planu na konkurencyjność gospodarki, w tym innowacyjność przedsiębiorstw.

Rozdział 2

Przygotowanie Narodowego Planu Rozwoju

Art. 5. Przy opracowywaniu Planu uwzględnia się cele zawarte w:

- 1) narodowej strategii rozwoju regionalnego;
- 2) strategiach sektorowych;
- 3) strategiach rozwoju województw;
- 4) programach wieloletnich, o których mowa w art. 80 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, z późn. zm.²⁾);
- 5) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 6) założeniach polityki naukowej i naukowo-technicznej państwa oraz założeniach polityki innowacyjnej państwa.

Art. 6. 1. Długofalowa strategia rozwoju regionalnego kraju jest dokumentem planistycznym określającym cele i kierunki rozwoju regionalnego państwa na okres 25 lat.
2. Aktualizację długofalowej strategii rozwoju regionalnego kraju opracowuje się co 5 lat.

Art. 7. 1. Narodowa strategia rozwoju regionalnego jest średniookresowym dokumentem planistycznym określającym uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo oraz koordynacji polityki sektorowej w województwach.
2. Narodowa strategia rozwoju regionalnego obejmuje okres zgodny z okresem programowania.
3. Narodowa strategia rozwoju regionalnego określa:

- 1) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej województw;
- 2) priorytety operacyjne rozwoju regionalnego;
- 3) okres obowiązywania strategii;
- 4) szacunkowe wydatki z publicznych środków krajowych, publicznych środków wspólnotowych i środków prywatnych;
- 5) system realizacji polityki regionalnej.

4. Narodowa strategia rozwoju regionalnego uwzględnia ustalenia zawarte w:

- 1) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) długofalowej strategii rozwoju regionalnego kraju;
- 3) strategiach rozwoju województw;
- 4) planach zagospodarowania przestrzennego województw;
- 5) programach rządowych;
- 6) innych programach dotyczących spójności społeczno-gospodarczej.

Art. 8. 1. W celu realizacji Planu tworzy się:

- 1) sektorowe programy operacyjne;
- 2) regionalne programy operacyjne;
- 3) inne programy operacyjne;
- 4) strategię wykorzystania Funduszu Spójności.

2. Programy, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, są finansowane z publicznych środków krajowych lub współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych.
3. Strategia wykorzystania Funduszu Spójności jest współfinansowana z publicznych środków wspólnotowych.
4. Programy i strategia wykorzystania Funduszu Spójności, o których mowa w ust. 1, mogą być również współfinansowane ze środków prywatnych.

Art. 9. Programy, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, finansowane z publicznych środków krajowych, obejmują okres realizacji Planu i zawierają:

- 1) diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej sektora bądź województwa, którego dotyczą, z uwzględnieniem różnicowań przestrzennych;
- 2) cel główny i cele szczegółowe zgodne z celami określonymi w Planie;
- 3) priorytety operacyjne i działania;
- 4) szacunkowy plan finansowy w podziale na priorytety operacyjne;
- 5) system realizacji.

Art. 10. 1. Strategia wykorzystania Funduszu Spójności obejmuje okres realizacji Planu i zawiera:

- 1) diagnozę sytuacji dziedzin, których strategia dotyczy;
- 2) cel główny i cele szczegółowe;
- 3) szacunkowy plan finansowy uwzględniający publiczne środki krajowe i publiczne środki wspólnotowe oraz środki prywatne, w tym wkład międzynarodowych instytucji finansowych;
- 4) szczegółowe rozwiązania dotyczące jej realizacji;
- 5) prognozę jej oddziaływania na środowisko.

2. Cel główny i cele szczegółowe strategii wykorzystania Funduszu Spójności są zgodne z celami określonymi w Planie.
3. Do strategii wykorzystania Funduszu Spójności dołącza się wstępną listę projektów

przewidzianych do finansowania w jej ramach.

Art. 11. 1. Właściwy minister albo zarząd województwa, dla programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, przygotowują, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, uzupełnienie programu uszczegóławiające system realizacji programu.

2. Uzupełnienie programu, dla programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2, finansowanych z publicznych środków krajowych zawiera:

- 1) listę i opis działań;
- 2) wstępną ocenę działań wykazującą ich spójność z celami priorytetów operacyjnych;
- 3) wskaźniki monitorowania odnoszące się do programu, priorytetów operacyjnych i działań;
- 4) rodzaje potencjalnych beneficjentów;
- 5) szacunkowy plan finansowy odnoszący się do programu, priorytetów operacyjnych i działań;
- 6) szczegółowe zasady udzielania dofinansowania i jego maksymalną wysokość w ramach działań.

3. Właściwy minister albo zarząd województwa załącza, do uzupełnienia programu:

- 1) zasady kwalifikacji wydatków, określone w odniesieniu do terminów ich ponoszenia, podmiotu, który je ponosi, oraz kategorii wydatków związanych z realizacją projektu;
- 2) zasady wyboru projektów w ramach działań, uwzględniające skalę i trwałość korzyści społecznych, gospodarczych i przestrzennych oraz efektywność wykorzystania środków finansowych.

4. Właściwi ministrowie oraz zarządy województw przedkładają uzupełnienia programów do zatwierdzenia przez właściwy komitet monitorujący program, o którym mowa w art. 42.

5. Uzupełnienie programu jest przyjmowane w drodze rozporządzenia właściwego ministra albo w drodze uchwały zarządu województwa.

6. Na podstawie uzupełnienia programu dokonuje się wyboru projektów i zawiera umowy o dofinansowanie projektów z beneficjentami przez instytucję zarządzającą, instytucję wdrażającą lub działającą w imieniu instytucji zarządzającej instytucję pośredniczącą, z zastrzeżeniem ust. 7.

7. W przypadku kiedy instytucja zarządzająca albo instytucja pośrednicząca jest jednocześnie beneficjentem, podstawą dofinansowania projektu jest decyzja podjęta odpowiednio przez właściwego ministra, jeśli pełni funkcję instytucji zarządzającej albo instytucji pośredniczącej, albo przez wojewodę, jeśli pełni funkcję instytucji pośredniczącej.

Rozdział 3

Organy i instytucje odpowiedzialne za przygotowanie i realizację Planu

Art. 12. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego:

- 1) przygotowuje Plan;
- 2) koordynuje przygotowania programów i strategii wykorzystania Funduszu Spójności, o których mowa w art. 8 ust. 1, oraz zapewnia ich spójność z Planem;
- 3) nadzoruje realizację Planu;
- 4) koordynuje realizację programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3;
- 5) zarządza Podstawami Wsparcia Wspólnoty;
- 6) zarządza strategią wykorzystania Funduszu Spójności;
- 7) formułuje propozycje zmian dotyczących Planu, wynikających z przebiegu jego realizacji;
- 8) zapewnia zgodność z Planem zmian wprowadzanych w programach oraz strategii wykorzystania Funduszu Spójności.

Art. 13. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego opracowuje Plan w porozumieniu z właściwymi ministrami i innymi organami administracji rządowej.

2. Plan jest opiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz zarządy województw.

3. Plan jest konsultowany z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

4. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb i terminy:

- 1) konsultacji, o których mowa w ust. 3,
- 2) współdziałania, o którym mowa w art. 14 ust. 3,
- 3) współpracy i konsultacji programów oraz strategii wykorzystania Funduszu Spójności, o których mowa w art. 18 ust. 2 i 3
- kierując się zasadą partnerstwa.

Art. 14. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedkłada Plan, wraz z opiniami, o których mowa w art. 13 ust. 2, oraz informacją dotyczącą przebiegu i wyników konsultacji, o których mowa w art. 13 ust. 3, do przyjęcia przez Radę Ministrów w drodze uchwały, w terminie do dnia 31 marca roku poprzedzającego pierwszy rok obowiązywania Planu.

2. Przyjęty przez Radę Ministrów Plan stanowi podstawę do rozpoczęcia, przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, negocjacji z Komisją Europejską w sprawie Podstaw Wsparcia Wspólnoty oraz rozpoczęcia rokowań z samorządami województw w sprawie zawarcia kontraktów wojewódzkich, o których mowa w art. 32 ust. 1.

3. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, prowadząc negocjacje oraz rokowania, o których mowa w ust. 2, współdziała z właściwymi ministrami oraz zarządami województw.

4. Rada Ministrów przyjmuje Plan w drodze rozporządzenia, po zakończeniu negocjacji z Komisją Europejską i zakończeniu rokowań z samorządami województw w sprawie zawarcia kontraktów wojewódzkich, o których mowa w art. 32 ust. 1, mając na uwadze ich ustalenia.

Art. 15. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego opracowuje, na okres zgodny z okresem programowania, narodową strategię rozwoju regionalnego i przedkłada ją Radzie Ministrów w terminie do dnia 1 stycznia roku poprzedzającego pierwszy rok obowiązywania tej strategii.

2. Rada Ministrów przyjmuje narodową strategię rozwoju regionalnego w drodze uchwały.

Art. 16. 1. Długofalową strategię rozwoju regionalnego kraju przekazuje się do konsultacji członkom Rady Ministrów, a także zarządom województw, którzy mogą zgłaszać pisemne uwagi w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu strategii.

2. Rada Ministrów przyjmuje długofalową strategię rozwoju regionalnego kraju w drodze uchwały.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb i harmonogram prac nad długofalową strategią rozwoju regionalnego kraju oraz jej aktualizacją, mając w szczególności na uwadze konieczność uwzględnienia materiałów dotyczących rozwoju regionalnego oraz średniookresowych i długofalowych polityk w zakresie poszczególnych działów administracji rządowej.

Art. 17. 1. W terminie do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego pierwszy rok obowiązywania Planu, w celu przyjęcia przez Radę Ministrów w drodze uchwały:

- 1) właściwi ministrowie, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, przedkładają projekty programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, wraz ze sprawozdaniem z przeprowadzonych konsultacji, o których mowa w art. 18 ust. 2;
- 2) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedkłada projekty programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, przekazane mu przez zarządy województw, wraz ze sprawozdaniem z przeprowadzonych konsultacji, o których mowa w art. 18 ust. 2;
- 3) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedkłada projekt strategii wykorzystania Funduszu Spójności wraz ze sprawozdaniem z przeprowadzonych konsultacji, o których mowa w art. 18 ust. 3.

2. Właściwy minister prowadzi z Komisją Europejską negocjacje w sprawie programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych, informując o postępach w negocjacjach i ich ustaleniach ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, właściwe organy administracji rządowej oraz właściwe zarządy województw.

3. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi z Komisją Europejską negocjacje w sprawie programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych, oraz strategii wykorzystania Funduszu Spójności, informując o postępach w negocjacjach i ich ustaleniach właściwych ministrów, właściwe organy administracji rządowej oraz właściwe zarządy województw.

4. Organy administracji rządowej oraz zarządy województw, na podstawie informacji o postępach negocjacji, o których mowa w ust. 2 i 3, mogą zgłaszać w każdym czasie wnioski oraz opinie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego lub właściwym ministrom.

5. Właściwy minister, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, przyjmuje, w drodze rozporządzenia, programy, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych, mając na uwadze ustalenia negocjacji z Komisją Europejską.

6. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w porozumieniu z właściwymi ministrami ze względu na rodzaj działalności objętej strategią przyjmuje, w drodze rozporządzenia, strategię wykorzystania Funduszu Spójności, mając na uwadze ustalenia negocjacji z Komisją Europejską.

Art. 18. 1. Za przygotowanie i nadzór nad realizacją programów i strategii wykorzystania Funduszu Spójności, o których mowa w art. 8 ust. 1, są odpowiedzialne właściwe instytucje zarządzające.

2. Instytucja zarządzająca współpracuje przy opracowywaniu programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, z właściwymi organami administracji rządowej i jednostkami samorządu terytorialnego oraz konsultuje je z partnerami społecznymi i gospodarczymi w trybie określonym w art. 13 ust. 4.

3. Instytucja zarządzająca, w porozumieniu z instytucjami pośredniczącymi, opracowuje strategię wykorzystania Funduszu Spójności, współpracując z właściwymi organami administracji rządowej i

jednostkami samorządu terytorialnego oraz konsultuje ją z partnerami społecznymi i gospodarczymi w trybie określonym w art. 13 ust. 4.

Art. 19. 1. Instytucja zarządzająca może przekazać, w drodze porozumienia, zarządzanie, monitorowanie i kontrolę poszczególnych priorytetów operacyjnych, działań lub projektów instytucjom pośredniczącym.

2. Porozumienie, o którym mowa w ust. 1, określa szczegółowy zakres przekazanych instytucji pośredniczącej kompetencji w zarządzaniu, monitorowaniu i kontroli oraz prawa i obowiązki stron w tym zakresie.

3. Porozumienie może przewidywać możliwość przekazania elementów zarządzania innym instytucjom określonym w Planie.

4. W przypadku przekazania przez instytucję zarządzającą kompetencji, o których mowa w ust. 1, instytucja zarządzająca ponosi pełną odpowiedzialność za skuteczność i prawidłowość zarządzania programem.

Art. 20. Prawa i obowiązki beneficjenta, związane z realizacją projektu, w zakresie zarządzania, monitorowania, sprawozdawczości i kontroli określa umowa o dofinansowanie projektu albo decyzja, o której mowa w art. 11 ust. 7.

Art. 21. 1. Działania objęte programami, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, mogą być realizowane przez instytucje wdrażające ustanawiane dla poszczególnych działań.

2. Działania objęte programami, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, mogą być realizowane przez instytucje wdrażające ustanawiane dla poszczególnych działań przez zarząd województwa, po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

3. Projekty współfinansowane ze środków pochodzących z Funduszu Spójności są realizowane przez beneficjentów Funduszu Spójności.

4. Instytucje wdrażające, o których mowa w ust. 1, określa właściwy minister w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, jeżeli program tak stanowi.

5. Umowa zawarta z instytucją zarządzającą programem lub instytucją pośredniczącą określa szczegółowe zadania instytucji wdrażających, o których mowa w ust. 1 i 2, zasady i warunki realizacji działań oraz uprawnienia i obowiązki stron w tym zakresie.

Art. 22. 1. Właściwy minister albo zarząd województwa mogą dokonać wyboru instytucji wdrażających niebędących jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

2. Do wyboru instytucji, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177 i Nr 96, poz. 959).

Art. 23. 1. Powołuje się komitety sterujące w celu opiniowania i rekomendowania:

- 1) instytucji zarządzającej, instytucji pośredniczącej albo zarządom województw wyboru projektów zgodnie z zasadami wyboru projektów, o których mowa w art. 11 ust. 3 pkt 2, albo
- 2) właściwym ministrom listy projektów.

2. Właściwy minister powołuje, w drodze zarządzenia, komitety sterujące dla programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, albo dla priorytetów operacyjnych albo działań w ramach tych programów, określając szczegółowy zakres ich zadań oraz tryb pracy.

3. Właściwy minister może powołać, w drodze zarządzenia, komitet sterujący dla priorytetu operacyjnego albo działania w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, określając szczegółowy zakres jego zadań, skład oraz tryb pracy.

4. W skład komitetu sterującego, o którym mowa w ust. 2 i 3, wchodzi przedstawiciele:

- 1) instytucji zarządzającej;
- 2) instytucji pośredniczącej;
- 3) właściwych ministrów ze względu na rodzaj działalności objętej programem;
- 4) właściwej jednostki monitorująco-kontrolnej, o której mowa w art. 43 ust. 1;
- 5) ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego określonych w przepisach w sprawie powołania Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego wydanych na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199 i Nr 80, poz. 717), zwanych dalej "ogólnopolskimi organizacjami";
- 6) partnerów społecznych i gospodarczych.

5. Właściwi ministrowie powołują, w drodze zarządzeń, komitety sterujące dla strategii wykorzystania Funduszu Spójności, określając szczegółowy zakres ich zadań oraz tryb pracy.

6. W skład komitetu sterującego, o którym mowa w ust. 5, wchodzi przedstawiciele:

- 1) podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 1, 2 i 5;
- 2) samorządów województw;

3) partnerów społecznych i gospodarczych.

7. Właściwy minister określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyłaniania przedstawicieli partnerów społecznych i gospodarczych, o których mowa w ust. 4 pkt 6 i ust. 6 pkt 3, mając na uwadze zapewnienie sprawności działania i właściwej reprezentacji partnerów społecznych i gospodarczych.

8. Zarząd województwa powołuje, w drodze uchwały, regionalny komitet sterujący dla zapewnienia właściwej realizacji kontraktu wojewódzkiego, o którym mowa w art. 32 ust. 1, określając szczegółowy zakres jego zadań oraz tryb pracy.

9. W skład regionalnego komitetu sterującego wchodzi:

- 1) marszałek województwa albo jego przedstawiciel - jako przewodniczący;
- 2) wojewoda albo jego przedstawiciel;
- 3) przedstawiciele instytucji zarządzających programami objętymi kontraktem;
- 4) przedstawiciele ministrów właściwych ze względu na rodzaj działalności objętej programem, niebędących instytucjami zarządzającymi;
- 5) przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego reprezentujący gminy, powiaty i miasta będące siedzibami wojewodów z danego województwa;
- 6) przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych z danego województwa.

10. Organy powołujące komitety sterujące i regionalne komitety sterujące powinny zapewnić, aby przedstawiciele:

- 1) jednostek samorządu terytorialnego - stanowili 1/3 składu;
- 2) partnerów społecznych i gospodarczych - stanowili 1/3 składu.

Rozdział 4

Finansowanie realizacji Planu

Art. 24. 1. Realizacja Planu jest finansowana w szczególności z:

- 1) publicznych środków krajowych;
- 2) publicznych środków wspólnotowych;
- 3) środków publicznych pochodzących z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz środków publicznych o charakterze bezzwrotnym pochodzących z innych międzynarodowych instytucji finansowych;
- 4) środków prywatnych.

2. Wydatki finansowane w ramach Planu, w celu zapewnienia jego sprawnego monitorowania, sprawozdawczości, kontroli i oceny, są identyfikowane według kategorii interwencji stosowanej dla publicznych środków wspólnotowych.

Art. 25. 1. Plan jest uwzględniany przy opracowywaniu projektu budżetu państwa w kolejnych latach obowiązywania Planu.

2. Limity wieloletnich zobowiązań oraz wydatków w pierwszym roku i w kolejnych latach obowiązywania Planu są ujmowane w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.

3. Limit wydatków na rok budżetowy, stanowiący drugi lub każdy następny rok obowiązywania Planu, może być korygowany po uwzględnieniu:

- 1) analizy stopnia wykorzystania środków finansowych, o których mowa w art. 24 ust. 1;
- 2) wyników kontroli, o której mowa w przepisach rozdziału 9.

Art. 26. 1. Ubiegający się o dofinansowanie ze środków, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 2, projektów w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, składa wniosek do instytucji zarządzającej, instytucji wdrażającej albo zarządu województwa, zgodnie z systemem realizacji określonym w tych programach.

2. Dofinansowanie projektów zgłoszonych do realizacji w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, przyznaje instytucja zarządzająca albo działająca w jej imieniu instytucja wdrażająca, po uzyskaniu rekomendacji komitetu sterującego, o którym mowa w art. 23 ust. 2 i 3, jeżeli tak stanowi system realizacji danego programu.

3. Dofinansowanie projektów zgłoszonych do realizacji w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, przyznaje zgodnie z systemem realizacji danego programu instytucja zarządzająca albo instytucja pośrednicząca albo instytucja wdrażająca, po uzyskaniu rekomendacji regionalnego komitetu sterującego, o którym mowa w art. 23 ust. 8, jeżeli tak stanowi system realizacji danego programu.

4. Wnioski o dofinansowanie projektów, które rodzą skutki finansowe dla budżetu państwa, w części, której dysponentami są organy administracji rządowej, przed ich złożeniem wymagają uzyskania akceptacji tych organów.

5. Warunki dofinansowania, o którym mowa w ust. 1-3, określa umowa o dofinansowanie projektu, zawarta z beneficjentami przez instytucję zarządzającą programem, instytucję wdrażającą lub

działającą w imieniu instytucji zarządzającej instytucję pośredniczącą, albo decyzją, o której mowa w art. 11 ust. 7.

6. Właściwi ministrowie dokonują wyboru projektów w ramach strategii wykorzystania Funduszu Spójności z list rekomendowanych przez komitety sterujące, o których mowa w art. 23 ust. 5, zgodnie z kierunkami i priorytetami Narodowego Planu Rozwoju, a następnie przekazują je ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego celem przedłożenia Komisji Europejskiej.

Art. 27. 1. Dofinansowanie projektów z publicznych środków wspólnotowych polega na zwrocie określonej w umowie o dofinansowanie projektu albo decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 7, części wydatków poniesionych przez beneficjenta lub wypłacie premii.

2. Programy, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych, określają początkową datę możliwości zwrotu wydatków poniesionych przez beneficjenta.

3. W odniesieniu do projektów, umowa o dofinansowanie projektu albo decyzja, o której mowa w art. 11 ust. 7, może określać późniejszą niż określona w ust. 2, początkową datę możliwości zwrotu wydatków poniesionych przez beneficjenta.

Art. 28. Właściwy minister w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego i ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb składania i wzory wniosków o dofinansowanie realizacji projektu z funduszy strukturalnych, o których mowa w art. 26 ust. 1,
- 2) wzory umów o dofinansowanie projektów
- mając na uwadze efektywne i skuteczne wykorzystanie środków służących realizacji programów.

Art. 29. 1. Wysokość wkładu środków finansowych, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 1, na realizację projektów w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych, może być zróżnicowana w zależności od:

- 1) skali i nasilenia problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych określonych w szczególności w oparciu o poziom produktu krajowego brutto, poziom i strukturę bezrobocia, poziom wykształcenia oraz strukturę zatrudnienia;
- 2) wpływu na możliwość realizacji celów i priorytetów operacyjnych Planu, mierzonego spójnością założeń projektu z celami i priorytetami operacyjnymi Planu;
- 3) możliwości realizacji projektu przez beneficjenta, określonych w oparciu o możliwości wniesienia wkładu własnego.

2. Wkład środków finansowych, o których mowa w art. 24 ust. 1, na realizację projektów w ramach działań określa uzupełnienie programu, o którym mowa w art. 11 ust. 1 i 2.

Art. 30. 1. W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych oraz projektów w ramach strategii wykorzystania Funduszu Spójności, beneficjent może uzyskać dofinansowanie wkładu własnego z budżetu państwa, jeżeli przewidują to odpowiednio programy, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, albo strategia wykorzystania Funduszu Spójności, w oparciu o kryteria, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 7, albo wynika to z przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o finansowaniu dróg publicznych (Dz. U. Nr 123, poz. 780, z późn. zm.³⁾), ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 110, poz. 1192, z późn. zm.⁴⁾), ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. Nr 86, poz. 789, z późn. zm.⁵⁾), ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.⁶⁾) lub ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Program dla Odry - 2006" (Dz. U. Nr 98, poz. 1067 i Nr 154, poz. 1800 oraz z 2002 r. Nr 216, poz. 1827).

2. Przyznanie środków z budżetu państwa na uzupełnienie wkładu własnego jest dokonywane zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

Art. 31. 1. W zakresie, w którym finansowanie projektów w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, stanowi pomoc spełniającą przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, do tego finansowania mają zastosowanie szczegółowe warunki i tryb udzielania pomocy.

2. Podmiotami udzielającymi pomocy, o której mowa w ust. 1, są instytucje zarządzające, instytucje pośredniczące albo instytucje wdrażające.

3. Właściwy minister określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb udzielania pomocy, o której mowa w ust. 1, mając na uwadze w szczególności konieczność zapewnienia zgodności udzielanej pomocy z warunkami jej dopuszczalności.

Rozdział 5

Kontrakt wojewódzki

Art. 32. 1. Kontrakt wojewódzki, zwany dalej "kontraktem", określa zakres i tryb oraz warunki realizacji działań wynikających z programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2.

2. W zakresie nieuregulowanym w przepisach niniejszego rozdziału do kontraktu stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

3. Stronami kontraktu są Rada Ministrów i samorząd województwa.

4. W trakcie rokowań związanych z zawarciem kontraktu oraz ze zmianą kontraktu Rada Ministrów jest reprezentowana przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a samorząd województwa przez marszałka województwa.

5. Rokowania dotyczące kontraktu oraz jego zmian przeprowadza się przy uwzględnieniu limitów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 6, przewidzianych w Planie zatwierdzonym przez Radę Ministrów oraz programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2.

6. Kontrakt jest podpisywany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz marszałka województwa, po uzyskaniu uprzedniej zgody na tę czynność odpowiednio Rady Ministrów oraz sejmiku województwa.

Art. 33. Koszty rokowań kontraktu ponoszą solidarnie strony prowadzące rokowania, chyba że postanowią inaczej.

Art. 34. 1. Kontrakt określa:

- 1) działania objęte kontraktem;
- 2) prawa i obowiązki stron;
- 3) tryb i harmonogram wykonania działań, a także zasady nadzoru nad ich wykonywaniem;
- 4) łączne nakłady na wykonanie działań objętych kontraktem w podziale na programy, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, działania, lata oraz źródła finansowania;
- 5) sposób i terminy rozliczeń finansowych;
- 6) zakres i tryb sprawozdawczości, w tym zakres sprawozdań, o których mowa w art. 49 ust. 1;
- 7) zasady oceny i sposób kontroli wykonania działań, w tym kontroli finansowej;
- 8) postępowanie w przypadku wykrycia nieprawidłowości w wykonaniu lub finansowaniu działań;
- 9) zasady i tryb rozwiązywania sporów oraz zaspokajania roszczeń stron kontraktu, w tym roszczeń finansowych.

2. Do kontraktu dołącza się informacje na temat uczestnictwa województwa w programach operacyjnych, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych.

3. Kontrakt zawiera się na okres zgodny z okresem obowiązywania Planu.

4. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego określi, w drodze rozporządzenia, wzór kontraktu wojewódzkiego oraz wzór wniosku zarządu województwa, o którym mowa w art. 35 ust. 1, mając na uwadze konieczność efektywnej realizacji kontraktu.

Art. 35. 1. Zarząd województwa przedstawia ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego wniosek o przyznanie środków na realizację regionalnego programu operacyjnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2.

2. Do wniosku zarząd województwa załącza:

- 1) programy operacyjne, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2;
- 2) informacje o przewidywanych wydatkach na programy, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3;
- 3) informacje o planowanych wydatkach na realizację inwestycji wieloletnich w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych, na terenie województwa w okresie obowiązywania Planu;
- 4) strategię rozwoju województwa i odpowiednie programy wojewódzkie, o których mowa w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.⁷⁾);
- 5) ocenę, o której mowa w art. 59 ust. 3.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zarząd województwa składa po zatwierdzeniu Planu przez Radę Ministrów.

4. Po otrzymaniu wniosku, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zawiadamia niezwłocznie marszałka województwa o możliwości podjęcia rokowań mających na celu zawarcie kontraktu, określając datę i miejsce pierwszego spotkania stron, oraz przedkłada projekt regulaminu negocjacji.

Art. 36. 1. Kontrakt może zostać zmieniony:

- 1) na podstawie zgodnego oświadczenia stron;
 - 2) na wezwanie jednej ze stron.
2. Podjęcie rokowań w sprawie zmiany kontraktu następuje nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania wezwania, o którym mowa w ust. 1 pkt 2. Rokowania ulegają zakończeniu w terminie 30 dni od dnia ich podjęcia.
3. Na czas trwania rokowań, o których mowa w ust. 2, realizacja postanowień kontraktu ulega zawieszeniu.
4. Kontrakt może zostać rozwiązany:
- 1) na podstawie zgodnego oświadczenia stron;
 - 2) z upływem okresu wypowiedzenia dokonanego przez jedną ze stron, o którym mowa w ust. 7;
 - 3) w przypadku naruszenia przez jedną ze stron istotnych postanowień kontraktu.
5. Rada Ministrów może rozwiązać kontrakt, w drodze uchwały wypowiadającej jego warunki, podjętej na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
6. Samorząd województwa może rozwiązać kontrakt, w drodze uchwały wypowiadającej jego warunki, podjętej przez sejmik województwa na wniosek zarządu województwa.
7. Jeżeli strony nie postanowią inaczej, okres wypowiedzenia kontraktu wynosi miesiąc, licząc od dnia:
- 1) podjęcia przez Radę Ministrów uchwały, o której mowa w ust. 5;
 - 2) podjęcia przez sejmik województwa uchwały, o której mowa w ust. 6.
8. W przypadku rozwiązania kontraktu w trybie przewidzianym w ust. 5 albo ust. 6, zobowiązania stron kontraktu wobec beneficjentów, realizujących projekty zgodnie z postanowieniami kontraktu, uznaje się do wysokości określonych w umowach o dofinansowanie projektów albo decyzjach, o których mowa w art. 11 ust. 7.

Rozdział 6

Szczególny tryb finansowania zadań z zakresu rozwoju regionalnego

Art. 37. Działania z zakresu rozwoju regionalnego, nieujęte w kontrakcie, mogą być finansowane z dotacji celowych z budżetu państwa wyłącznie w przypadkach realizacji:

- 1) programów interwencyjnych tworzonych i realizowanych w razie klęsk żywiołowych, nagłych sytuacji kryzysowych, w szczególności na rynku pracy i w gospodarce;
- 2) programów pilotażowych testujących nowe rozwiązania i instrumenty rozwoju regionalnego;
- 3) programów doradczych i informacyjnych.

Rozdział 7

Monitorowanie realizacji Planu

Art. 38. 1. Przebieg, sposób i efekty realizacji Planu podlegają monitorowaniu.

2. Za monitorowanie przebiegu, sposobu i efektów realizacji Planu jest odpowiedzialny minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 39. 1. Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego powołuje, w drodze zarządzenia, Komitet Monitorujący Plan.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego albo jego przedstawiciel przewodniczy Komitetowi Monitorującemu Plan.

3. Komitet Monitorujący Plan:

- 1) wyraża opinie i wnioski w zakresie dostosowań i zmian w kierunkach i sposobach realizacji Planu;
- 2) rozpatruje i zatwierdza, przed przedłożeniem Radzie Ministrów, roczne sprawozdania i sprawozdanie końcowe, o których mowa w art. 49;
- 3) monitoruje przebieg oraz ocenia efektywność i skuteczność realizacji Planu;
- 4) zgłasza ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego propozycje zmian w ramach poszczególnych programów operacyjnych, które ułatwią osiągnięcie celów Planu lub usprawnią zarządzanie pomocą, w tym zarządzanie finansowe;
- 5) opiniuje zgłoszone przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego propozycje przesunięć środków między programami i priorytetami w ramach Planu;
- 6) zajmuje się innymi sprawami zgłoszonymi przez przewodniczącego albo członków Komitetu Monitorującego Plan.

4. W skład Komitetu Monitorującego Plan wchodzi:

- 1) ze strony rządowej - po jednym przedstawicielu:
 - a) instytucji zarządzających,

- b) właściwych ministrów ze względu na rodzaj działalności objętej Planem, którzy nie pełnią funkcji instytucji zarządzających programami,
 - c) instytucji płatniczej,
 - d) Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej,
 - e) Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego,
 - f) krajowych jednostek monitorująco-kontrolnych fundusze strukturalne, o których mowa w art. 43;
- 2) ze strony samorządowej:
 - a) marszałkowie województw albo ich przedstawiciele,
 - b) przedstawiciele ogólnopolskich organizacji;
 - 3) przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych:
 - a) organizacji pracowników i organizacji pracodawców wyłonionych na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.⁸⁾),
 - b) organizacji pozarządowych - wskazanych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego,
 - c) środowiska naukowego - wskazanych przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego.
5. Organ powołujący Komitet Monitorujący Plan powinien zapewnić, aby przedstawiciele:
- 1) strony samorządowej - stanowili 1/3 składu;
 - 2) partnerów społecznych i gospodarczych - stanowili 1/3 składu.
6. W posiedzeniach Komitetu Monitorującego Plan mogą uczestniczyć w charakterze obserwatorów:
- 1) wojewodowie albo ich przedstawiciele;
 - 2) przedstawiciel Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;
 - 3) przedstawiciel Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych;
 - 4) przedstawiciel kontroli skarbowej;
 - 5) przedstawiciel Związku Banków Polskich;
 - 6) przedstawiciel Komisji Europejskiej;
 - 7) przedstawiciel Europejskiego Banku Inwestycyjnego.
7. Jeżeli zakres omawianych spraw tego wymaga, w obradach Komitetu Monitorującego Plan, na pisemne zaproszenie przewodniczącego, mogą uczestniczyć, bez prawa do głosowania, eksperci oraz przedstawiciele innych instytucji lub grup społecznych i zawodowych.
8. Komitet Monitorujący Plan jest powoływany na okres realizacji Planu.
9. Posiedzenie Komitetu Monitorującego Plan zwołuje przewodniczący nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy.
10. Tryb pracy Komitetu Monitorującego Plan określa regulamin, którego projekt przygotowuje Przewodniczący Komitetu Monitorującego Plan, przyjęty zwykłą większością głosów na pierwszym posiedzeniu przez Komitet Monitorujący Plan.
11. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zapewnia obsługę administracyjną prac Komitetu Monitorującego Plan.

Art. 40. 1. W ramach Komitetu Monitorującego Plan działają podkomitety monitorujące, określone w Planie.

2. Zakres prac, skład oraz tryb pracy podkomitetów monitorujących określa, w drodze uchwały, Komitet Monitorujący Plan.

Art. 41. 1. Za monitorowanie przebiegu i sposobu realizacji programów i projektów w ramach strategii wykorzystania Funduszu Spójności, o których mowa w art. 8 ust. 1, odpowiadają instytucje zarządzające.

2. Monitorowanie realizacji programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, odbywa się z wykorzystaniem wskaźników rzeczowych i finansowych określonych w tych programach lub ich uzupełnieniach, z uwzględnieniem danych opublikowanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

3. Wskaźniki, o których mowa w ust. 2, odnoszą się do celów, priorytetów i działań.

Art. 42. 1. Właściwy minister powołuje, w drodze zarządzenia, komitet monitorujący program, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3.

2. Właściwy minister albo jego przedstawiciel przewodniczy komitetowi monitorującemu program.

3. Komitet monitorujący program, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, finansowany z publicznych środków krajowych:

- 1) rozpatruje i zatwierdza kryteria wyboru projektów w ramach każdego działania;
- 2) rozpatruje i akceptuje uzupełnienie programu oraz propozycje jego zmian;
- 3) okresowo bada postęp w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów, określonych w programie i uzupełnieniu programu;

- 4) bada rezultaty realizacji programu, w tym osiągnięcie celów programu wyznaczonych dla poszczególnych działań;
- 5) rozpatruje i zatwierdza przygotowane przez instytucję zarządzającą programem sprawozdania okresowe, sprawozdania roczne oraz sprawozdanie końcowe, o których mowa w art. 46 ust. 1;
- 6) rozpatruje i zatwierdza zmiany w programie;
- 7) zgłasza instytucji zarządzającej programem propozycje zmian w ramach programu;
- 8) rozpatruje i zatwierdza plan działań promocyjnych w ramach programu oraz proponuje jego zmiany.

4. W skład komitetu monitorującego program wchodzi:

- 1) ze strony rządowej - po jednym przedstawicielu:
 - a) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
 - b) instytucji zarządzającej programem,
 - c) właściwych ministrów ze względu na rodzaj działalności objętej programem, którzy nie pełnią funkcji instytucji zarządzającej albo instytucji pośredniczącej,
 - d) instytucji pośredniczącej, jeżeli została wyznaczona,
 - e) instytucji płatniczej,
 - f) właściwej krajowej jednostki monitorująco-kontrolnej funduszu strukturalnego, o której mowa w art. 43;
- 2) ze strony samorządowej przedstawiciele:
 - a) konwentu marszałków,
 - b) ogólnopolskich organizacji;
- 3) przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych:
 - a) organizacji pracowników i organizacji pracodawców wyłonionych na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego,
 - b) organizacji pozarządowych - wskazanych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego,
 - c) środowiska naukowego - wskazanych przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego.

5. Organ powołujący komitet monitorujący program powinien zapewnić, aby przedstawiciele:

- 1) strony samorządowej - stanowili 1/3 składu;
- 2) partnerów społecznych i gospodarczych - stanowili 1/3 składu.

6. W posiedzeniach komitetu monitorującego program mogą uczestniczyć w charakterze obserwatorów:

- 1) wojewodowie albo ich przedstawiciele;
- 2) przedstawiciele beneficjentów;
- 3) przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 39 ust. 6 pkt 2, 4-7.

7. Do posiedzeń komitetu monitorującego program stosuje się odpowiednio przepis art. 39 ust. 7.

8. Przewodniczący zwołuje posiedzenia komitetu monitorującego program nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.

9. Komitet monitorujący program, w zależności od potrzeb, może tworzyć podkomitety oraz grupy robocze.

10. Tryb pracy komitetu monitorującego program, z uwzględnieniem trybu tworzenia podkomitetów oraz grup roboczych, określa regulamin, którego projekt przygotowuje właściwy minister, przyjęty zwykłą większością głosów na pierwszym posiedzeniu przez komitet monitorujący program.

11. Właściwy minister zapewnia obsługę administracyjną komitetu monitorującego program.

Art. 43. 1. W celu monitorowania i kontroli wdrażania funduszy strukturalnych wyodrębnia się krajowe jednostki monitorująco-kontrolne w urzędzie obsługującym:

- 1) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego - Jednostka Monitorująco-Kontrolna Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- 2) ministra właściwego do spraw pracy - Jednostka Monitorująco-Kontrolna Europejski Fundusz Społeczny;
- 3) ministra właściwego do spraw rolnictwa i rozwoju wsi - Jednostka Monitorująco-Kontrolna Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej sekcja Orientacji;
- 4) ministra właściwego do spraw rolnictwa i rozwoju wsi - Jednostka Monitorująco-Kontrolna Finansowy Instrument Wsparcia dla Rybołówstwa.

2. Do zadań krajowych jednostek monitorująco-kontrolnych należy:

- 1) monitorowanie i kontrola kwalifikowalności wydatków w ramach poszczególnych funduszy strukturalnych;
- 2) gromadzenie danych i monitorowanie wydatków w ramach poszczególnych funduszy strukturalnych;
- 3) kontrola przestrzegania ustanowionych zasad i systemów korzystania z funduszy strukturalnych;
- 4) współpraca, w zakresie planowania i realizacji wykonywanej przez kontrolę skarbową kontroli pogłębionej 5 % całkowitej kwoty uwzględnianych wydatków przed zamknięciem programów

operacyjnych korzystających z dofinansowania funduszy strukturalnych.

3. Instytucja zarządzająca Podstawami Wsparcia Wspólnoty oraz instytucje zarządzające programami, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, współfinansowanymi z publicznych środków wspólnotowych, współpracują z krajowymi jednostkami monitorująco-kontrolnymi w zakresie, o którym mowa w ust. 2.

Art. 44. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego powołuje, w drodze zarządzenia, Komitet Monitorujący strategię wykorzystania Funduszu Spójności, określając jego skład, szczegółowe zadania oraz tryb pracy.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego albo jego przedstawiciel przewodniczy pracom Komitetu Monitorującego strategię wykorzystania Funduszu Spójności.

3. W skład Komitetu Monitorującego strategię wykorzystania Funduszu Spójności wchodzi po jednym przedstawicielu:

- 1) instytucji zarządzającej strategią wykorzystania Funduszu Spójności;
- 2) instytucji płatniczej;
- 3) właściwych ministrów ze względu na rodzaj działalności objętej strategią wykorzystania Funduszu Spójności;
- 4) Komisji Europejskiej.

4. Jeżeli zakres omawianych spraw tego wymaga, w obradach Komitetu Monitorującego strategię wykorzystania Funduszu Spójności, na pisemne zaproszenie przewodniczącego, mogą uczestniczyć eksperci, przedstawiciele beneficjentów oraz innych instytucji, grup społecznych i zawodowych.

5. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zapewnia obsługę administracyjną Komitetu Monitorującego strategię wykorzystania Funduszu Spójności.

Art. 45. 1. Wojewoda, w celu zapewnienia sprawnej i efektywnej realizacji kontraktów, powołuje, w drodze zarządzenia, komitet monitorujący kontrakt wojewódzki.

2. Wojewoda przewodniczy komitetowi monitorującemu kontrakt wojewódzki. Zastępcą przewodniczącego jest marszałek województwa.

3. Komitet monitorujący kontrakt wojewódzki:

- 1) monitoruje przebieg oraz ocenia efektywność i skuteczność realizacji kontraktu i podejmowanych w jego ramach programów, działań i projektów;
- 2) w oparciu o informacje od instytucji zarządzającej Planem ocenia i formułuje opinie oraz wnioski mające na celu zapewnienie spójności działań i projektów realizowanych w ramach kontraktu z działaniami i projektami realizowanymi na terenie województwa w ramach programów operacyjnych, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, a także przez ministrów właściwych na podstawie odrębnych przepisów;
- 3) ocenia i wyraża opinie oraz wnioski dotyczące podejmowania działań w zakresie promocji i upowszechniania informacji o kontrakcie;
- 4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania, o których mowa w art. 46 ust. 1, przed ich przekazaniem ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego.

4. W skład komitetu monitorującego kontrakt wojewódzki wchodzi przedstawiciele:

- 1) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego;
- 2) instytucji zarządzających programami objętymi kontraktem;
- 3) właściwych ministrów ze względu na rodzaj działalności objętej programem, którzy nie pełnią funkcji instytucji zarządzającej programem;
- 4) instytucji wdrażających w ramach programów objętych kontraktem;
- 5) wojewody;
- 6) zarządu województwa;
- 7) zainteresowanych współdziałaniem w efektywnej realizacji kontraktu, znajdujących się na obszarze województwa:
 - a) jednostek samorządu terytorialnego reprezentujący gminy, powiaty i miasta będące siedzibami wojewódzkich władz samorządowych,
 - b) partnerów społecznych i gospodarczych, w tym organizacji pozarządowych.

5. Przedstawiciele Regionalnej Izby Obrachunkowej i delegatury Najwyższej Izby Kontroli mogą uczestniczyć w pracach komitetu monitorującego kontrakt wojewódzki w charakterze obserwatorów, bez prawa do głosowania.

6. Organ powołujący komitet monitorujący kontrakt wojewódzki powinien zapewnić, aby przedstawiciele:

- 1) jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w ust. 4 pkt 7 lit. a - stanowili 1/3 składu;
- 2) partnerów społecznych i gospodarczych - stanowili 1/3 składu.

7. Do posiedzeń komitetu monitorującego kontrakt wojewódzki stosuje się odpowiednio przepisy art. 39 ust. 7 i 8 oraz art. 42 ust. 9.

8. Przewodniczący komitetu monitorującego kontrakt wojewódzki zwołuje jego posiedzenie nie

rzadziej niż raz na kwartał.

9. Tryb pracy komitetu monitorującego kontrakt wojewódzki, z uwzględnieniem trybu tworzenia podkomitetów oraz grup roboczych, określa regulamin przygotowany przez wojewodę i przyjęty zwykłą większością głosów na pierwszym posiedzeniu przez komitet monitorujący kontrakt wojewódzki.

10. Wojewoda zapewnia obsługę administracyjną komitetu monitorującego kontrakt wojewódzki.

Rozdział 8

Sprawozdawczość

Art. 46. 1. W ramach realizacji programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, oraz kontraktów sporządza się następujące sprawozdania:

- 1) okresowe - nie częściej niż raz na 3 miesiące;
- 2) roczne;
- 3) końcowe.

2. W ramach realizacji Planu sporządza się sprawozdania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3.

Art. 47. 1. Sprawozdania, o których mowa w art. 46 ust. 1, sporządza:

- 1) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego - w odniesieniu do Planu;
- 2) wojewoda - w odniesieniu do kontraktu;
- 3) instytucja zarządzająca - w odniesieniu do programu;
- 4) instytucja pośrednicząca - w odniesieniu do priorytetu albo działania;
- 5) instytucja wdrażająca - w odniesieniu do działania;
- 6) beneficjent - w odniesieniu do projektu, jeżeli tak stanowi system realizacji danego działania.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb, terminy i zakres sprawozdawczości dotyczącej realizacji Planu w odniesieniu do projektów, działań i programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3,
- 2) tryb kontroli realizacji Planu,
- 3) tryb rozliczeń w odniesieniu do projektów, działań i programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3

- mając na uwadze efektywne i skuteczne wykorzystanie środków służących realizacji Planu.

3. Właściwy minister w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego i ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wzory sprawozdań okresowych, rocznych i końcowych z realizacji projektów, działań i programów, mając na uwadze konieczność efektywnego monitorowania i kontroli wykorzystania środków służących realizacji Planu.

Art. 48. Wojewoda przygotowuje i przekazuje ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego, w terminie do dnia 15 marca roku następującego po roku realizacji Planu, sprawozdanie roczne z realizacji kontraktu, sporządzone na podstawie sprawozdań okresowych z realizacji kontraktu, sporządzanych nie częściej niż raz na 3 miesiące, a po zakończeniu okresu wydatkowania środków określonych w ustawie budżetowej i objętych kontraktem - sprawozdanie końcowe z realizacji kontraktu.

Art. 49. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku realizacji Planu, na podstawie otrzymywanych od instytucji zarządzających sprawozdań rocznych z realizacji programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, oraz sprawozdań rocznych z realizacji kontraktów, sporządza sprawozdanie roczne obejmujące:

- 1) analizę realizacji Planu;
- 2) analizę realizacji kontraktów;
- 3) informację o wynikach kontroli, o których mowa w rozdziale 9.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przedkłada niezwłocznie sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, Komitetowi Monitorującemu Plan.

3. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, na podstawie sprawozdania, o którym mowa w ust. 1, przedkłada niezwłocznie Radzie Ministrów wnioski dotyczące realizacji lub zmiany kontraktu.

4. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego sporządza w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po zakończeniu realizacji Planu, na podstawie otrzymywanych od instytucji zarządzających sprawozdań końcowych z realizacji programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, oraz kontraktów, sprawozdanie końcowe z realizacji Planu i przedkłada je Radzie Ministrów. Rada Ministrów przyjmuje sprawozdanie końcowe z realizacji Planu w drodze uchwały.

5. Prezes Rady Ministrów przedstawia corocznie Sejmowi sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, w ciągu miesiąca od dnia przyjęcia tego sprawozdania przez Radę Ministrów, oraz po zakończeniu

realizacji Planu - sprawozdanie, o którym mowa w ust. 4.

Rozdział 9

Kontrola realizacji Planu

Art. 50. 1. Kontrolę realizacji Planu wykonują:

- 1) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego;
- 2) instytucje zarządzające i instytucje pośredniczące w odniesieniu do programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3;
- 3) instytucja płatnicza - w odniesieniu do publicznych środków wspólnotowych w ramach programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3;
- 4) wojewoda albo minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego - w odniesieniu do kontraktów;
- 5) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, właściwi ministrowie i minister właściwy do spraw finansów publicznych - w odniesieniu do strategii wykorzystania Funduszu Spójności;
- 6) jednostki monitorująco-kontrolne - w odniesieniu do publicznych środków wspólnotowych.

2. Przepisy ust. 1 nie naruszają uprawnień kontrolnych innych organów upoważnionych do tego na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 51. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w ramach kontroli realizacji Planu:

- 1) dokonuje oceny prawidłowości stosowania procedur w systemie zarządzania przez jednostki podległe w ramach tego systemu;
- 2) przeprowadza, w sposób ciągły, analizę skuteczności i zgodności czynności podejmowanych przez instytucje zarządzające programami z przepisami prawa;
- 3) podejmuje czynności w celu zapewnienia skutecznego systemu kontroli Planu, w szczególności przez wskazanie sposobu usunięcia nieprawidłowości oraz wprowadzenia usprawnień.

Art. 52. 1. Właściwa instytucja zarządzająca albo właściwa instytucja pośrednicząca w ramach kontroli realizacji programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3:

- 1) dokonuje oceny prawidłowości stosowania procedur w systemie zarządzania przez jednostki podległe w ramach tego systemu;
- 2) przeprowadza, w sposób ciągły, analizę skuteczności i zgodności z przepisami prawa czynności podejmowanych przez instytucje pośredniczące i instytucje wdrażające;
- 3) podejmuje czynności w celu zapewnienia skutecznego systemu kontroli programu, w szczególności przez wskazanie sposobu usunięcia nieprawidłowości oraz wprowadzenia usprawnień;
- 4) dokonuje oceny prawidłowości i skuteczności realizacji projektów przez beneficjentów.

2. Instytucja zarządzająca, w ramach kontroli programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych, współpracuje z instytucją płatniczą i krajowymi jednostkami monitorująco-kontrolnymi, o których mowa w art. 43.

Art. 53. 1. Wojewoda albo minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w ramach kontroli kontraktu:

- 1) dokonuje oceny prawidłowości stosowania procedur w systemie zarządzania przez jednostki podległe w ramach tego systemu;
- 2) przeprowadza, w sposób ciągły, analizę skuteczności i zgodności z przepisami prawa czynności podejmowanych przez instytucje pośredniczące i instytucje wdrażające;
- 3) podejmuje czynności w celu zapewnienia skutecznego systemu kontroli kontraktu, w szczególności przez wskazanie sposobu usunięcia nieprawidłowości oraz wprowadzenia usprawnień;
- 4) dokonuje oceny prawidłowości i skuteczności realizacji projektów przez beneficjentów.

2. Wojewoda, w ramach kontroli kontraktu, współpracuje z zarządem województwa, właściwą instytucją zarządzającą, instytucją płatniczą i krajowymi jednostkami monitorująco-kontrolnymi, o których mowa w art. 43.

Art. 54. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego oraz właściwi ministrowie w odniesieniu do projektów realizowanych w ramach strategii wykorzystania Funduszu Spójności:

- 1) dokonują oceny prawidłowości, skuteczności i zgodności z przepisami prawa procedur w systemie zarządzania stosowanych przez instytucje pośredniczące albo beneficjentów;
- 2) podejmują działania w celu zapewnienia skutecznego systemu zarządzania i kontroli strategii wykorzystania Funduszu Spójności, w szczególności przez wskazanie sposobu usunięcia nieprawidłowości oraz wprowadzenia usprawnień.

2. Instytucja zarządzająca i instytucje pośredniczące w ramach kontroli strategii wykorzystania

Funduszu Spójności współpracują z instytucją płatniczą.

Art. 55. 1. W przypadku gdy instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca, na skutek przeprowadzonej kontroli lub na podstawie informacji uzyskanych od innego organu kontrolującego, stwierdzi nieprawidłowości polegające na wykorzystaniu przez beneficjenta przekazanych środków finansowych, o których mowa w art. 24 ust. 1, niezgodnie z ich przeznaczeniem lub umową o dofinansowanie projektu albo decyzją, o której mowa w art. 11 ust. 7, beneficjent niezwłocznie zwraca tę część środków finansowych, która została wykorzystana niezgodnie z ich przeznaczeniem, wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, naliczonej od dnia przekazania tej części środków.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca może wstrzymać dalsze finansowanie projektu.

3. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli, o której mowa w ust. 1, lub na podstawie informacji uzyskanych od innego organu kontrolującego, zostanie stwierdzona niemożność dalszej realizacji projektu, instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca zaprzestaje dalszego finansowania projektu.

Art. 56. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, o których mowa w art. 55, instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca niezwłocznie informuje o tym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Rozdział 10

Ocena skuteczności i efektywności realizacji Planu

Art. 57. 1. Efektywność i skuteczność realizacji Planu, programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, finansowanych z publicznych środków krajowych, oraz kontraktów podlegają ocenie:

- 1) szacunkowej - przed rozpoczęciem realizacji;
- 2) w połowie okresu realizacji;
- 3) pełnej - po zakończeniu realizacji.

2. Ocena, o której mowa w ust. 1, uwzględnia:

- 1) kompleksowe oddziaływanie realizacji Planu, programów oraz kontraktów na podnoszenie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej z krajami i regionami Wspólnoty Europejskiej oraz osiąganie celów zdefiniowanych w Planie, programach i kontraktach;
- 2) skutki oddziaływania realizacji Planu, programów i kontraktów na sytuację społeczno-gospodarczą kraju, województw i sektorów gospodarki objętych programami operacyjnymi.

3. Komitet Monitorujący Plan, komitety monitorujące programy i komitety monitorujące kontrakty wojewódzkie mogą zdecydować o podjęciu uzupełniających ocen Planu, programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, finansowanych z publicznych środków krajowych, i kontraktów.

4. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, właściwi ministrowie oraz samorządy województw udostępniają wyniki oceny efektywności i skuteczności realizacji Planu przez ich zamieszczenie w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej.

Art. 58. 1. Obowiązki związane z oceną Planu, o której mowa w art. 57 ust. 1, wykonuje krajowa jednostka oceny, współpracując w tym zakresie z instytucjami zarządzającymi, instytucjami pośredniczącymi oraz zarządami województw.

2. Krajową jednostkę oceny wyodrębnia się w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 59. 1. Ocena szacunkowa - przed rozpoczęciem realizacji Planu, programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, finansowanych z publicznych środków krajowych, i kontraktów obejmuje analizę mocnych i słabych stron państwa, regionu lub sektora, w tym w szczególności:

- 1) ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej, sytuacji na krajowym rynku pracy z uwzględnieniem szans zawodowych kobiet i mężczyzn;
- 2) ocenę stanu środowiska naturalnego wraz z rozwiązaniami zapewniającymi zgodność z krajową i wspólnotową polityką w tym zakresie.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w przypadku Planu, a instytucje zarządzające programami w przypadku programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1, finansowanych z publicznych środków krajowych, zapewniają przeprowadzenie oceny szacunkowej przed rozpoczęciem ich realizacji.

3. Właściwy zarząd województwa zapewnia przeprowadzenie oceny szacunkowej przed rozpoczęciem realizacji kontraktu.

Art. 60. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w przypadku Planu, a właściwi ministrowie w przypadku programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1, finansowanych z publicznych środków krajowych, zapewniają przeprowadzenie oceny w połowie okresu ich realizacji.

2. Właściwy zarząd województwa zapewnia przeprowadzenie oceny w połowie okresu realizacji kontraktu.

3. Ocena w połowie okresu realizacji kontraktu obejmuje badanie:

- 1) efektywności wykorzystania środków;
- 2) skuteczności w zakresie osiągania założonych celów;
- 3) oddziaływania na sytuację społeczno-gospodarczą, w tym na zatrudnienie;
- 4) funkcjonowania systemu realizacji.

4. Wyniki oceny są podstawą do proponowania zmian w Planie, programach, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, finansowanych z publicznych środków krajowych, i kontraktach przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, instytucję zarządzającą albo zarząd województwa.

5. Ocena w połowie realizacji Planu i programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, i kontraktów, jest przeprowadzona nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu ich realizacji.

Art. 61. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w przypadku Planu, a instytucje zarządzające w przypadku programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, finansowanych z publicznych środków krajowych, zapewniają przeprowadzenie pełnej oceny po zakończeniu ich realizacji.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego we współpracy z zarządami województw zapewnia przeprowadzenie pełnej oceny po zakończeniu realizacji kontraktów z wykorzystaniem rezultatów ocen, o których mowa w art. 59 ust. 1 i art. 60 ust. 2.

3. Pełna ocena obejmuje w szczególności badanie, o którym mowa w art. 60 ust. 3.

4. Pełna ocena po zakończeniu realizacji Planu i programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 3, finansowanych z publicznych środków krajowych, oraz kontraktów, jest przeprowadzona nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu ich realizacji.

Rozdział 11

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 62. W ustawie z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. z 2003 r. Nr 178, poz. 1749) w art. 3 wprowadza się następujące zmiany:

1) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Postępowanie scaleniowe lub wymienne przeprowadza starosta, jako zadanie z zakresu administracji rządowej ze środków budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 5-7 oraz art. 4 ust.

2. Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do starosty w sprawach z tego zakresu jest wojewoda.";

2) po ust. 3 dodaje się ust. 4-7 w brzmieniu:

"4. Prace scaleniowo-wymienne koordynuje i wykonuje samorząd województwa przy pomocy jednostek organizacyjnych przekazanych mu na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.⁹⁾).

5. W finansowanie prac, o których mowa w ust. 4, oraz w finansowanie zagospodarowania poscaleniowego mogą być włączone publiczne środki wspólnotowe w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206).

6. W finansowanie zagospodarowania poscaleniowego mogą być włączone środki państwowych funduszy celowych oraz środki budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jeżeli jest to zgodne odpowiednio z ich regulaminami bądź właściwością.

7. W pokrywaniu kosztów przeprowadzania postępowania scaleniowego lub wymiennego oraz zagospodarowania poscaleniowego mogą uczestniczyć właściciele gruntów objętych postępowaniem na zasadach ustalonych przez starostę w projekcie, o którym mowa w art. 10 ust. 1."

Art. 63. W ustawie z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385, z późn. zm.¹⁰⁾) w art. 24 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

"2) dotacje na inwestycje budowlane uczelni, w tym realizowane z udziałem środków pochodzących z publicznych środków wspólnotowych w ramach kontraktów wojewódzkich, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206),".

Art. 64. W ustawie z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. Nr 96,

poz. 590, z późn. zm.¹¹⁾) w art. 23 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

- "3) finansowanie lub dofinansowanie inwestycji, w tym realizowanych z udziałem środków pochodzących z publicznych środków wspólnotowych w ramach kontraktów wojewódzkich, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206)."

Art. 65. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1548, z późn. zm.¹²⁾) w art. 23a wprowadza się następujące zmiany:

- 1) uchyla się pkt 4;
- 2) pkt 5 otrzymuje brzmienie:

"5) kontraktów wojewódzkich zawieranych w trybie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206);";
- 3) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

"6) monitorowania i oceny przebiegów realizacji kontraktów wojewódzkich, o których mowa w pkt 5, oraz przedstawiania Radzie Ministrów analiz, sprawozdań i wniosków dotyczących ich wykonania;"

Art. 66. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.¹³⁾) w art. 11 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

- "1a. Strategia rozwoju województwa opracowana przez samorząd województwa po przyjęciu jej w drodze uchwały przez sejmik województwa jest przedkładana do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego."

Art. 67. W ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.¹⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 72 otrzymuje brzmienie:

"Art. 72. 1. Urządzenia melioracji wodnych podstawowych stanowią własność Skarbu Państwa i są wykonywane na jego koszt, z zastrzeżeniem ust. 2.

 2. Wykonywanie urządzeń, o których mowa w ust. 1, może być współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206).
 3. Rozstrzygnięcie w sprawie, o której mowa w ust. 2, podejmuje, w drodze decyzji, marszałek województwa, w uzgodnieniu z wojewodą;"
- 2) w art. 74 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

"2. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych mogą być wykonywane na koszt:

 - 1) Skarbu Państwa za zwrotem, w formie opłaty melioracyjnej, części kosztów przez właścicieli gruntów, na które urządzenia te wywierają korzystny wpływ, zwanych dalej "zainteresowanymi właścicielami gruntów", jeżeli:
 - a) teren cechuje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych lub
 - b) urządzeniom melioracji wodnych szczegółowych grozi dekapitalizacja, lub
 - c) warunkiem restrukturyzacji rolnictwa jest regulacja stosunków wodnych w glebie,
 - 2) Skarbu Państwa przy współudziale publicznych środków wspólnotowych, za zwrotem przez zainteresowanych właścicieli gruntów części kosztów w formie opłaty inwestycyjnej.

3. Opłaty, o których mowa w ust. 2, stanowią dochód budżetu państwa;"
- 3) w art. 74 uchyla się ust. 4-6;
- 4) po art. 74 dodaje się art. 74a-74c w brzmieniu:

"Art. 74a. 1. Opłatę inwestycyjną, o której mowa w art. 74 ust. 2 pkt 2, ustala się w wysokości 20 % kosztów wykonania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, które są określone w końcowym raporcie z realizacji inwestycji finansowych z udziałem publicznych środków wspólnotowych.

 2. Opłatę inwestycyjną pobiera się w 15 równych rocznych ratach w terminie do dnia 30 października każdego roku, przy czym opłata inwestycyjna mniejsza od 1.000 zł pobierana jest w 3 równych rocznych ratach.
 3. Pierwszą ratę opłaty inwestycyjnej pobiera się po upływie dwóch lat od dnia przekazania urządzeń do eksploatacji, a w przypadku zagospodarowania pomelioracyjnego łąk i pastwisk - po upływie roku.

Art. 74b. 1. Rozstrzygnięcie w sprawach, o których mowa w art. 74 ust. 2, podejmuje, w drodze decyzji, marszałek województwa w uzgodnieniu z wojewodą na wniosek spółki wodnej lub zainteresowanych właścicieli gruntów.

 2. W przypadku wykonywania urządzeń melioracji wodnych na zasadach,

o których mowa w art. 74 ust. 2 pkt 2, wymagany jest wniosek spółki wodnej lub wnioski zainteresowanych właścicieli gruntów stanowiących co najmniej 75 % powierzchni planowanych do zmeliorowania.

3. Decyzję, o której mowa w ust. 1, ogłasza się w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie oraz poprzez umieszczenie jej, na co najmniej 14 dni, na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin.
4. Marszałek województwa ustala dla każdego zainteresowanego właściciela gruntów, w drodze decyzji, wysokość opłaty melioracyjnej albo opłaty inwestycyjnej, proporcjonalną do powierzchni gruntów, na które korzystny wpływ wywierają urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.
5. Właściciel gruntów, którego dotyczy decyzja, o której mowa w ust. 4, jest obowiązany umożliwić wejście na grunt oraz do obiektów budowlanych w celu zaprojektowania i wykonania urządzeń melioracji wodnych.

Art. 74c. Po zakończeniu procesu inwestycyjnego i rozliczeniu wartości wykonanych robót marszałek województwa, w drodze decyzji, koryguje w czasie 9 miesięcy ustaloną wysokość opłaty melioracyjnej albo opłaty inwestycyjnej, odpowiednio do wysokości poniesionych kosztów inwestycyjnych oraz zmian w projekcie technicznym, dokonanych w trakcie realizacji inwestycji.";

5) art. 75 otrzymuje brzmienie:

"Art. 75. 1. Programowanie, planowanie, nadzorowanie wykonywania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, w trybie, o którym mowa w art. 74 ust. 2, urządzeń melioracji wodnych podstawowych oraz utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych podstawowych należy do marszałka województwa.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1, art. 74b ust. 1 i 4 oraz art. 74c, marszałek województwa realizuje jako zadania z zakresu administracji rządowej.";

6) w art. 164 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

"7. Udzielenie spółce wodnej, wykonującej urządzenia melioracji wodnych, pomocy, o której mowa w ust. 5, może nastąpić wówczas, gdy obszar przewidziany do melioracji stanowi zwarty kompleks, zasięg oraz projekt techniczny melioracji zostały uzgodnione z wojewodą, a udział własny członków spółki odpowiada co najmniej kwocie wyliczonej zgodnie z art. 74b oraz przepisami wydanymi na podstawie art. 78 ust. 1."

Art. 68. 1. Dla programu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, współfinansowanego z publicznych środków wspólnotowych, realizowanego w ramach Planu na lata 2004-2006:

- 1) w skład komitetu monitorującego program, o którym mowa w art. 42 ust. 1, wchodzi przedstawiciele:
 - a) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
 - b) instytucji zarządzającej programem,
 - c) jednostki monitorująco-kontrolnej Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
 - d) jednostki monitorująco-kontrolnej Europejski Fundusz Społeczny,
 - e) instytucji płatniczej,
 - f) Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn,
 - g) ministrów właściwych ze względu na rodzaj działalności objętej programem, którzy nie pełnią funkcji instytucji zarządzającej programem,
 - h) 16 wojewodów,
 - i) 16 marszałków województw,
 - j) ogólnopolskich organizacji,
 - k) partnerów społecznych i gospodarczych;
- 2) w posiedzeniach komitetu monitorującego program, o którym mowa w art. 42 ust. 1, mogą uczestniczyć, w charakterze obserwatorów, przedstawiciele:
 - a) Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;
 - b) organów kontroli skarbowej;
 - c) Komisji Europejskiej;
 - d) Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

2. Dla programu, o którym mowa w ust. 1, do końca 2004 r. zarząd województwa może powierzyć pełnienie roli instytucji wdrażającej, dla działań adresowanych do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, regionalnym instytucjom finansującym wybranym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w trybie przepisów wydanych na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. Nr 109, poz. 1158 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 66, poz. 596 i Nr 216, poz. 1824).

3. Przekazanie kompetencji, o których mowa w ust. 2, następuje w drodze umowy określającej zakres powierzonych zadań i ich finansowanie.

4. Zarząd województwa zapewnia środki na realizację zadań powierzonych regionalnym instytucjom finansującym, o których mowa w ust. 2.

5. Regionalna instytucja finansująca, o której mowa w ust. 2, pełniąc rolę instytucji wdrażającej, jest obowiązana raz na dwa lata poddać się kontroli zleconej przez zarząd województwa.

6. Trybu i terminu konsultacji, o których mowa w art. 13 ust. 4, nie stosuje się do Planu oraz programów operacyjnych i strategii wykorzystania Funduszu Spójności sporządzonych na lata 2004-2006.

7. Do programów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3, realizowanych w ramach Planu na lata 2004-2006 nie stosuje się przepisu art. 40 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.¹⁵⁾).

8. Do Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności realizowanych w ramach Planu na lata 2004-2006 nie stosuje się przepisów art. 10 ust. 1 pkt 5 i ust. 3.

9. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wniosek, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy wymienionej w art. 70, staje się wnioskiem w rozumieniu art. 35 ust. 1 niniejszej ustawy.

10. Przepisów art. 31 nie stosuje się do podmiotów, o których mowa w art. 31 ust. 2, jeżeli są one, w dniu wejścia w życie ustawy, uprawnione do udzielania pomocy, o której mowa w art. 31 ust. 1, na podstawie odrębnych przepisów.

11. Oceny, o której mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2, nie przeprowadza się w odniesieniu do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006.

Art. 69. Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001-2006, uchwalona przez Radę Ministrów w dniu 28 grudnia 2000 r. na podstawie art. 11 ust. 7 ustawy wymienionej w art. 70, zachowuje moc do dnia 31 grudnia 2006 r.

Art. 70. Traci moc ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041 i Nr 109, poz. 1158, z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 100, poz. 1085, Nr 111, poz. 1197 i Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 66, poz. 596 i Nr 230, poz. 1921, z 2003 r. Nr 84, poz. 774 oraz z 2004 r. Nr 42, poz. 386), z wyjątkiem art. 5 ust. 2, art. 13 ust. 3 pkt 1-9 oraz art. 16-23, które pozostają w mocy do dnia przyjęcia przez Radę Ministrów sprawozdania końcowego z wykonania programu wsparcia na rok 2004.

Art. 71. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 32-36, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawę z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów, ustawę z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, ustawę z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa i ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 594, Nr 96, poz. 874, Nr 166, poz. 1611 i Nr 189, poz. 1851 oraz z 2004 r. Nr 19, poz. 177 i Nr 93, poz. 890.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 150, poz. 983, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, z 2002 r. Nr 216, poz. 1826 i Nr 240, poz. 2057 oraz z 2003 r. Nr 200, poz. 1953, Nr 203, poz. 1966 i Nr 217, poz. 2124.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 25, poz. 253 oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 721, Nr 139, poz. 1325, Nr 162, poz. 1568 i Nr 217, poz. 2124.

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 170, poz. 1652 i Nr 203, poz. 1966 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 883, Nr 96, poz. 959 i Nr 97, poz. 962.

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1803, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112, Nr 233, poz. 1957 i Nr 238, poz. 2022, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 165, poz. 1592, Nr 190, poz. 1865 i Nr 228, poz. 2259 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 880 i Nr 96, poz. 959.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 oraz z 2004 r. Nr 102, poz. 1055.

⁸⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1793 i 1800 oraz z 2002 r. Nr 10, poz. 89 i Nr 240, poz. 2056.

⁹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1126, z 2000 r. Nr 6, poz. 70, Nr 12, poz. 136, Nr 17, poz. 228, Nr 19, poz. 239, Nr 52, poz. 632, Nr 95, poz. 1041 i Nr 122, poz. 1312 oraz z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 100, poz. 1084, Nr 111, poz. 1194 i Nr 145, poz. 1623.

- ¹⁰⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 63, poz. 314, z 1994 r. Nr 1, poz. 3, Nr 43, poz. 163, Nr 105, poz. 509 i Nr 121, poz. 591, z 1996 r. Nr 5, poz. 34 i Nr 24, poz. 110, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 96, poz. 590, Nr 104, poz. 661, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 50, poz. 310, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1115 i 1118, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1314, z 2001 r. Nr 85, poz. 924, Nr 103, poz. 1129, Nr 111, poz. 1193 i 1194 i Nr 126, poz. 1383, z 2002 r. Nr 4, poz. 33 i 34, Nr 150, poz. 1239, Nr 153, poz. 1271 i Nr 200, poz. 1683, z 2003 r. Nr 65, poz. 595, Nr 128, poz. 1176, Nr 137, poz. 1304 i Nr 213, poz. 2081 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959.
- ¹¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1314, z 2001 r. Nr 85, poz. 924 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 4, poz. 33 i Nr 150, poz. 1239, z 2003 r. Nr 65, poz. 595, Nr 137, poz. 1304 i Nr 213, poz. 2081 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959.
- ¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 i Nr 190, poz. 1864 oraz z 2004 r. Nr 19, poz. 177, Nr 69, poz. 624, Nr 91, poz. 873 i Nr 96, poz. 959.
- ¹³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 oraz z 2004 r. Nr 102, poz. 1055.
- ¹⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1803, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112, Nr 233, poz. 1957 i Nr 238, poz. 2022, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 165, poz. 1592, Nr 190, poz. 1865 i Nr 228, poz. 2259 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 880 i Nr 96, poz. 959.
- ¹⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957, z 2003 r. Nr 46, poz. 392, Nr 80, poz. 717 i 721, Nr 162, poz. 1568, Nr 175, poz. 1693, Nr 190, poz. 1865 i Nr 217, poz. 2124 oraz z 2004 r. Nr 19, poz. 177, Nr 49, poz. 464, Nr 70, poz. 631, Nr 91, poz. 875, Nr 92, poz. 880 i Nr 96, poz. 959.